

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ได้วางรากฐานสำคัญของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) โดยมีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยให้ไปสู่ความเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพได้ ไม่ใช่การเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนเท่านั้น หากแต่อยู่ที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นดัชนีชี้วัดการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย (สมพิศ สุขแสน. 2552 : 1) ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น เห็นได้จากรัฐธรรมนูญฉบับ พุทธศักราช 2550 ที่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 87(1) “การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม” เช่น มาตรา 87(3) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบอำนาจรัฐในทุกระดับ มาตรา 163 “ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ” มาตรา 164 “ประชาชนผู้มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่ง” มาตรา 165 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ รวมถึงการส่งเสริมประชาชนให้มีความเข้มแข็งในทางการเมืองและสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนในลักษณะเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ที่ให้สิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินโครงการของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชน และสิทธิในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ปัทมา สุบกำปิง. 2552 : 3)

แม้ว่าประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นก็ตาม แต่สภาพความเป็นจริงยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากมาย

ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของสถาบันวิจัยพระปกเกล้า พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนของประเทศไทยในระยะ 60 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ 1) ประชาชนมีข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วม 2) ทศนคติและความเชื่อของประชาชนที่ว่าผู้เป็นข้าราชการนั้นคือนายของประชาชน จึงไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) ประชาชนไม่เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากการขาดความรู้และทักษะการนำกระบวนการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติ เพราะในอดีตประชาชนเป็นเพียงผู้รับฟังและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับฟังประชาชน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552 : 99) ผลการศึกษาของ ฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ (2549 : 12-13) ซึ่งพบว่าสภาพปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ความสามารถในการร่างข้อบัญญัติ การออกเสียงประชามติในระดับท้องถิ่นมีน้อยมาก แม้ว่าจะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ก็ตาม แต่ไม่มีที่แห่งที่ทำการลงประชามติในระดับท้องถิ่นของประเทศไทย

จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่ามีประวัติความเป็นมาทางการเมืองยาวนาน ในสภาพปัจจุบันการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในเขตจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ระดับน้อยมาก ซึ่งอยู่ในอันดับกลุ่มต่ำที่สุดของประเทศ โดยในการเลือกตั้ง 6 กุมภาพันธ์ 2548 จังหวัดมหาสารคามมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในกลุ่มอันดับ 10 จังหวัดสุดท้ายของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ การเลือกตั้งวันที่ 23 ธันวาคม 2550 และวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในกลุ่ม 6 จังหวัดสุดท้ายของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2554 : ออนไลน์)

จากปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังกล่าวยังพบว่า การเลือกตั้งของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม มีระดับที่ลดลง เห็นได้จากการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ ในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 2,176 คน มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 1,657 คน คิดเป็นร้อยละ 78.79 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เขต 3 ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 143,786 คน มีจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 107,079 คน คิดเป็นร้อยละ 74.47 และในปี พ.ศ. 2554 การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการประชาคมท้องถิ่นเพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีผู้เข้าร่วม โครงการเพียงร้อยละ 40.50

(สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ จังหวัดมหาสารคาม, 2554 : ไม่ปรากฏหน้า)
 ซึ่งให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
 พระธาตุ อำเภอ นาฉุน จังหวัดมหาสารคาม มีแนวโน้มที่ลดต่ำลง เรื่อย ๆ ซึ่งย่อมเป็นปัญหา
 ต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน
 ถือเป็นหัวใจสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจต่อ
 การเมืองการปกครองของประเทศ และที่สำคัญเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยและควบคุม
 การทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้เป็นอย่างดี สังคมใดจะมี
 ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำ พิจารณาได้จากการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยที่
 สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำแสดงว่า สังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ
 ถ้ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีการพัฒนาทางการเมืองในระบอบ
 ประชาธิปไตยสูง อีกทั้งบ่งบอกถึงอุดมการณ์ เจตคติทางการเมืองของประชาชนในชาติ
 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนการมีส่วนร่วมทางการเมือง, 2551 : 10 - 11) เป็นแนวทาง
 เดียวกับ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (ฉันทนา บรรพศิริ โชติ, 2546 : 20) ที่ได้กล่าวไว้ว่า
 การมีส่วนร่วมที่มีอยู่ในสังคมหรือชุมชน ทำให้ประชาชนได้ฝึกฝนการกล้าแสดงความคิดเห็น
 ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เกิดการยอมรับและ
 ความศรัทธาของสมาชิกในชุมชน ประชาชนจึงมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่าง
 ยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในลำดับสูงขึ้นไปได้ จะต้อง
 เกิดการมีส่วนร่วมในลำดับต่างๆ ก่อน โดยประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ
 ติดตามตรวจสอบ จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมเกิดประสิทธิผลได้ (ถวิลลวดี บุรีกุล, 2551 : 15)

จากการศึกษาจะพบได้ว่าการจะบรรลุเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญได้นั้น จึงต้องอาศัย
 การขับเคลื่อนกลไกของหลายภาคส่วนไปพร้อมๆ กัน ชุมชนที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
 ร่วมวางแผน ติดตามตรวจสอบ และร่วมทำงานแบบบูรณาการหลายๆ ฝ่ายร่วมกัน
 ย่อมทำให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง
 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาฉุน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปสู่
 การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

สมมุติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ พื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จะสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนาในท้องถิ่นวิจัยและพื้นที่อื่น ๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มากยิ่งขึ้นต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY